

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ РЕФОРМИ 1832 РОКУ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Тараненко Д. М.

*здобувач вищої освіти I курсу,
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультет історії та географії,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна*

Велика Британія, у сучасному світі, є прикладом економічної могутності, соціальної стабільності та демократії. Зберігаючи монархічну форму правління, країна має давні традиції парламентаризму. На відміну від Сполучених Штатів Америки, Франції, де буржуазно-демократичні трансформації відбулися революційним шляхом, британські демократичні перетворення – це шлях реформ, зокрема й парламентських. Вони привели країну до економічного процвітання, зростання впливу на міжнародній арені в ХІХ столітті та дали потенціал для подальшого розвитку.

Україна – молода держава, яка орієнтується на загальноєвропейські цінності, розвинуті європейські країни та обрала шлях демократичного розвитку. Приклад демократичних перетворень шляхом реформ в Британії є цікавим і актуальним.

Мета нашого дослідження проаналізувати соціально-економічні аспекти парламентської реформи 1832 року у Великобританії, зробити науково-обґрунтовані висновки щодо історичного значення зазначеної реформи для розвитку парламентаризму в країні в ХІХ столітті.

Перш ніж аналізувати парламентську реформу 1832 року у Великобританії, варто звернути увагу на кілька важливих подій, що стали фундаментом парламентаризму в Англії, зокрема – це Англійська революція ХVІІ століття, в ході якої була зроблена спроба розв'язати протиріччя між феодально-абсолютистським ладом та новими буржуазними відносинами, що зароджувалися. Центром опозиційних до абсолютної монархії Карла I Стюарта сил – став англійський парламент.

Реставрація династії Стюартів, їх потяг до абсолютистських порядків привів Англію до нової хвилі боротьби в парламенті. Сформувалися дві політичні сили – віґи й торі. Віґи – відстоювали

інтереси нового дворянства та буржуазії, були опозиційною до короля партією. Торі – захищали інтереси великої землевласницької аристократії, були опорою монархії [1, с. 203].

Черговим етапом політичних трансформацій стали події Славної революції 1688 року та прийняття Біллю про права 1689 року, який суттєво змінив політичне життя країни. Білль про права – це важливий законодавчий акт, що закріпив в Англії конституційну монархію. У ньому було визначено права й повноваження монарха, парламенту та встановлено систему взаємовідносин між ними. Варто звернути увагу на той факт, що у відповідності з цим документом було суттєво розширено й закріплено повноваження парламенту: запроваджено систематичне проведення парламентських виборів; демократичні принципи діяльності парламенту (свобода слова, право вільно відстоювати свою позицію); право парламенту приймати закони, брати участь у вирішенні важливих державних питань [3, с. 168].

Ще один важливий документ, Акт про спадкування престолу 1701 року, не тільки встановлював порядок престолонаслідування, а й нові обмеження прав і повноважень короля.

Отже, зазначені вище, законодавчі акти визначили правовий статус і повноваження короля та парламенту Англії, утвердили принципи конституційної монархії, найважливіші з яких: принцип розподілу влади; гарантії дотримання демократичних прав і свобод у роботі парламенту. Хоча, доступ до влади отримали лише найзаможніші представники англійського суспільства.

На початку XIX століття Велика Британія зіткнулася з новими викликами в соціально-економічному та політичному житті. У 60-тих роках XVIII століття в Англії розпочався промисловий переворот, на початку XIX століття його темпи прискорилися, обсяги промислового виробництва суттєво зросли. Сформувалися нові промислові центри: Бірмінгем, Йоркшир, Уельс. Чисельність населення міст швидко збільшувалася, Лондон перетворився на світовий фінансовий центр, а Велика Британія – на індустріальну державу.

Процеси в економіці спричинили зміни у соціальній структурі: буржуазія – її чисельність та внесок в економіку країни – зростали, відповідно зросло невдоволення пануванням спадкової аристократії. Наймані робітники – їх чисельність також зросла, але економічне становище було критичним. За свою працю промислові робітники отримували платню, якої ледь вистачало для існування. У своїх проблемах робітнича біднота звинувачувала машини, що породило рух

лудитів (руйнівників машин), до якого приєдналися частина розорених ремісників, дрібної буржуазії [4, с. 60].

Уряд та парламент Великобританії мали стабілізувати ситуацію в країні.

Парламент Великої Британії – це вищий законодавчий орган влади. На початок XIX століття залишався станово-представницьким органом: складався з палати лордів і палати громад. Палата лордів формувалася частково шляхом успадкування, частково – шляхом призначення королем [3, с. 170].

Виборча система до нижньої палати, що існувала в країні на той час, була архаїчною та не відповідала інтересам буржуазії. Депутати палати громад обиралися на 7 років у складі 658 осіб, значна частина яких представляли інтереси виборців дрібних містечок, деякі, майже знелюдніли і їх називали «гнилими містечками». Якщо такі містечка знаходилися на землях великих землевласників то депутати, фактично призначалися лендлордами. Участь у виборах, у таких містечках, брали, в середньому, по 12 виборців, які до парламенту обирали по 2 депутати. Лондон, з півмільйонним населенням, мав право делегувати лише 4 депутати, деякі міста, що стали великими промисловими центрами в ході промислової революції, взагалі не мали своїх представників у парламенті. Тому, промислова буржуазія наполегливо прагнула реформування виборчої системи.

Правлячі кола Великобританії постали перед складним вибором – проведення парламентської реформи чи революція. Парламентська реформа 1832 року була покликана вирішити існуючі суперечності шляхом реформ. «Акт про народне представництво», яким було внесено зміни до виборчої системи Великої Британії, підготувала партія вігів на чолі з прем'єр-міністром лордом Греєм.

Відповідно до парламентського «Акту про народне представництво» було: знищено 56 «гнилих містечок»; знижено майновий ценз для виборців; надано представництво в парламенті великим містам, що утворилися в ході промислової революції [1, с. 138].

Таким чином, результатом парламентської реформи 1832 року стали демократизація та удосконалення формування палати громад. Було збільшено чисельність виборців вдвічі; перерозподіл депутатських місць у нижній палаті, відбувся на користь нових промислових міст, що дало можливість буржуазії збільшити вплив на політичне життя та на деякий час стабілізувати ситуацію в країні.

Література:

1. Бандурка О. М. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук О.М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.
2. Крестовська Н. М. Історія держави і права зарубіжних країн: хрестоматія-практикум / Н. М. Крестовська, О. Ф. Цвіркун. Харків: Одіссей, 2010. 488 с.
3. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» для студентів спеціальності 08161 «Право», 08161інт «Право» / Г.В. Лаврик, В.А. Сало. URL: http://pravo.puet.edu.ua/files/lic2016bac/idpz_03.pdf
4. Hobsbawm E. The Age of Revolution 1789-1848. URL: <https://files.libcom.org/files/Eric%20Hobsbawm%20-%20Age%20of%20Revolution%201789%20-1848.pdf>

ВЕСТФАЛЬСЬКИЙ МИР 1648 РОКУ ТА ЙОГО ТРАНСФОРМАЦІЯ СЬОГОДНІ

Цигак О. О.

*здобувач вищої освіти I курсу,
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультет географії, історії та туризму,
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

Левдер А. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри історії,
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

Існують різні трактування серед поняття системності в сфері міжнародних відносин. Вітчизняні дослідники розглядають систему міжнародних відносин як конкретно-історичну форму політичної організації міжнародних відносин, яка закріплюється в договорах і угодах і відображає як співвідношення балансу сил, так і специфіку відносин між державами, які входять у систему.

Загальне поняття «система міжнародних відносин» означає самодостатню та спроможну до саморегуляції систему взаємодії